

Universitätsbibliothek Paderborn

**Nuclevs Coppensteinivs Conceptvvm Prædicabilivm In
Dominicas Festaqve omnia per Annum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1624

In Natali B. Virginis Mariæ. De qua natus est Iesvs, qui dicitur Christus.
Mat. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51556](#)

armatura fortium dependet concionatorum, peccatorum, eremitarum, confessorum, Martyrum, Virginum, &c.

IN NATALI B. VIRGINIS MARIE.

De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus. Mat. i.

AEgyptii, Gen. 40. Principum natalia celebrabant festa: Nos reginæ Deiparae Natalem iustiore titulo peragimus.

Circa quem

- I. De infelicitate Natalium mortalium.
- II. Denata Seruatrice: sed cur tam sero?
- III. Degaudio ex Nata.
- IV. Defestinatatem gaudii ex Nata.
- V. Dementis Nata.

PARS I.

De infelicitate Natalium mortalium.

Vita humana exiliū & mortis.

I. Atuitas, aut vanitas est hominum, natale suum feste celebratum: cum magis sit lugenda dies: qua extrus in miseras intravimus. Ut, qui ob crimen in carcerem cruciatusque datus, diem suæ infamie ac miseriae festum ageret; delirare censeretur: Ita natalis sui admiratores, quo cum Ada exules in mundi carcerem expulsi, in corporis ergastulo compinguntur.

Ideo Plinius natalem suum auersatur, iratus naturæ, ut in se nouercæ, quæ in bruta tamen mater existeret, tam hæc ab necessariis instruens: quam nos destituens. Quin gemino indimur carceri: corpus mundo: anima corpori. Et sicut Moses, Exod. 2. in scirpea fiscella ad profluente exponitur: ita nati nos miseriis dedimur, heu quot, & quantis?

Captivitas est. Defensa, velridēda. III. Hasce Heraclitus Philosophus irremisse deplorabat: deridebat vero Democritus: ut in quibus tantum homines deliciarentur, ac fiderent. 2. In capti-

COPPENST.

uitate miseriisque Iudei plangentes a-iunt, Ps. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Et nos miseriiores in mundo, & corpore iubilamus? Insole-scimus sub tam multipli tyrannide?* 3. Recte Thraces in prolium natali luctum & in duebant, & edebant, in funere vero plaudebant.

Aegyptijs natalis obliti, fatalis innoua- Sperma-bant memoriam indies, cenis caput mor. moranda. tui inferentes. Sic Plut. in coniuio. 7. Sap. Antipater Sidonius, teste Val. Max. natale suum semper est detestatus: quod eo semper ægrotaret: eodem deniq. & mor. tuus est.

1. Quin & ipse Iob, cap. 3. Maledixit diei Sandu in suo, & locutus est: pereat dies, quæ natus sum, grata die. & nox, in qua dictum est, conceptus est homo, dies ille vertatur in tenebras. Et quod amplius: *Quare, inquit, de vulva egressus sum: qui utinam consumtus essem: essem, quasi non essem.* 2. Vti sibi Iacob in vita suæ annis placuit? Genes. 47. Dies peregrinationis mes, respondit Pharaoni. 130. anni sunt, parvi, & mali. Magisne illi vita hæc vitalis quam mortalvis visa fuerit? 3. Ideo docta Deo Ecclesia sanctorum natales nō celebrat; sed mortis eorum dies natales appellant. Trium tamen Nativitates recolit: Iesu, Mariae, Baptista: Filij, Matris, Clientis.

PARS II.

Denata Seruatrice: sed cur tam sero.

I. **N**ata est B. Virgo anno Mundi 1974. Nata quā à captiuitate anno 576. ab Urbe 66. dō. dita anno 738. Danielis hebdomade 64. Augusti imperij 22. die 8. Sept. pene quo Eua formata fuit. Nam Hebrei tradunt in Septembris hebdomada, prima lunæ, orbem esse conditum; quod tunc arbores sint fructibus onustæ.

Sed cur tam dilata diu Virginis natiuitas? Primo Quia Rex initurus regnum, Cur iam sero? procul

procul acquisitum, præmittit, qui parent
omnia: Ita sibi Dominus præmisit, quos
cum me. hic Matthæus recenset: 12. Patriarchas,
12. Prophetas, 12. Pontifices summos in-
dum. tra annos pene 3000. demum Matrem
sequutus est Ipse suā cū 12. Apostolis, &c.

*Adram
di iof-
uam
tator
us pre-
di Deo.*
Secundo. Ut dilatio foret indicium irati
Numinis. At tanto tempore.

Tantene animis celestibus iræ?

Hinc peccati malitiam æstimato. Ité-
que ex prodigi exemplo, *Luc. 15.* qui lon-
ginka in regione omnia dilapidauit in-
felix. Vere longinka: longissimum est i-
ter à peccato ad gratiam: ecce anni cesse-
runt 4000. At breuissimum à gratia ad
peccatum: Nam Angeli, Adamq; in mo-
mento ruerunt.

Sicut Hebrei fame pressi in Aegyptū
concesserunt, animo commorandi imbi-
pus, ut trib⁹, quatuorue annis; at effluxere 400.
nequedum exire quibant, n̄i in manu
potenti Dei, *Psal. 124.* Eniſit Deus signa &
prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonem,
& in omnes seruos eius *P. 1. 105.* Fecit magnalia
in Aegypto, mirabilia in terra Cham, terribilia
in mari rubro. Heu peccator, fame volu-
ptatum, honorumq; ac opum impulsus,
mutas regionem cœli cum Aegypto peccati;
animo quidem non sordescendi in
eo, vel immorandi: at immoratis, & im-
moreris. Prædictis talibus Dominus, *Ioa.*
8. Et in peccato vestro moriemini. Vnde, heu,
quam ægre extraheris? Sane *S. Thomas*
trat. de gratia, ait, Remissionem peccati
maximum opus esse Dei.

Tertia causa dilatae Nativitatis; vt Dei
cura de peccantium salute notetur. Hinc
Sponsa, *Can. 5.* Qualis est dilectus tuus o pul-
cherrima mulierum? Responder. Caput eius
arum optimum: coma eius, cogitationes ac
curæ, sicut elata palmarum, nigra quasi cor-
rus; id est: de iustis, & iniquis saluandis
feliciter. Et vero de cœlitibus cura eius
minima est: potissima de nobis in sugge-

rendis mediis consumitur, quibus ad
frugem reducemur. Hinc tantum gau-
dium super uno peccatore, pænitentiam agente,
quam super 99. iustis: qui non indigent pæni-
tentia: *Luc. 15.*

Sicut in aulis nullus est animorum *Hinc gau-*
motus cum boues, oves, &c. mactantur: *dum de-*
at si vrsus, leo, &c. sit occidens, hic *nata.*
concursum fiunt, sermones, gaudia, me-
tusque: Ita & in cœlis super conuersione
peccatorum.

P A R S III.

De gaudio ex Nata.

I. Verint istæ rationes Deo differen-
tiae Nativitatis Marianæ: At dia Vir-
go, quid tam morari diu potuisti? Nun-
quid vox tua est, *Prouerb. 8. Dominus pos-*
sedet me initio viarum: antequam quicquam
faceret, cum eo eram cuncta componens. Scio:
id de Filio dici: at Galatinus lib. 7. *areano-*
rui, cap. 2. istud, similiaque Deiparam no-
tare censer: Epiphanius quoque de Mes-
sia intelligi posse negat: cui id assentitur
Gregor. Naz. & S. Basilius. Cum ergo
tam antiqua sis: quid morata es, Virgo?
Audi affl. & osmora. *Psal. 68. Defecerunt*
oculi mei sufficientes in celum Psal. 10. Defecit
in salutem et tuum anima mea, dicentes quando
consolaberis me. Par fuit desiderium Matris
Dei? Defecerunt oculi mei *pra lacrymis, &*
raute factæ sunt fauces mee, dum columba
aduenires.

Veni ergo tandem. Et venis quasi Au-
roræ consurgens. *Cant. 6. Venis, & extremū natæ.*
noctis; lucis initium. *Rom. 13. Nox præces-*
fit. Synagogæ. Legis, iræ: dies autem appro-
pinquauit gracie & Mariae.

Exultate Patres in limbo delitescen-
tes: ecce prænunciam salutis. *Dixisti I-*
Gaudium
saia, 11. Egressetur Virga de radice Iesse, & flos bi-
attulit or-
de radice eius ascendet. Iam dicitur Egressa est,
& ascendit. Num Apoc. 12. Signum magnum
apparuit.

apparuit in celo Mulier, &c. Signum magna misericordia.

*Et refac-
lationem.* Beatum Signum, Mirum quoque. Ex parentibus annos XX. sterilibus oritur. Tale signum erat aquarum fluentia e pe- tra, Num. 10. Virginis eo maius, quo magis Virgo puteus est aquarum viuen- tium; non solum fluuius.

Sara nonagenaria ex viro centenario se conceputram audiens, risit, & ait: Gen. 21. Risum fecit mihi Dominus: & omnes qui audierint coridebunt mihi: quod valido corpore non conceperit: At Anna ex Iosachimo concipit non ad irrisum, sed ad gaudium omnium, & gratulationem. Vnde exultat hodie Ecclesia.

*Odium ha-
ref.* Solus Lutherus, ut exors fidei, sic est, & gaudiij huius ex pers. & ait ad hoc. Eu- ang. Per quod hoc festum omitti: cum nullo scripture erit natura testimonio. At ubi scriptura de festis aliis Pasch. Pentecost. Natiu. Domini, &c. Impudentius idem libr. de piis Cerem. obseru. Assumptionis, & Natiuitatis festa plane rejecimus. At furor est iste sacrilegus: non ratio. Nec dignus pluri- bus.

PARS IV.

De Festiuitate gaudijs ex Nata.

1. Festiuum 1. Si cum Salomone totus Israel, 3. Reg. est gaudiu. 7. tam festiue peregerunt dedicatio-
1. Quiana- nem Templi, in quod Lex deponenda
ta est in ier- erat: quanto sanctior esse nata debet Dei-
plum dedi- para Christianis templum Dei? Ita Pet.
cata. Damia. sermon. de Natiuit. Mar. vbi &
ista. Hec est Thronus Dei, solum diuinitatu, palatium Regis aeterni, gazophylacium thesan-
ri, quo de cruentis predonis ferutio sumus com-
parati.

1. Inno- Hec nata est mulier, quae vel in ipsa-
cen- ti amperdi- natuitate dragmam innocentiae, perdi-
tiam reperi- tam resili- erat: ideoque omnes
tuit. plias animas conuocat amicas & vicinas di-
cens: Congratulamini mihi: quia inueni dra-

gmam, quam perdidideram. Natura, mulier magna perdidera gratiam & gloriam: sola Deipara gratiam inuenit apud Deum, & immunis a perditione communis dragmam sibi adinuenit ac nobis, quam dolebat nos perdidisse, ac si perdidisset ipsa. Verum ita inuenit: ut diuinitas supergressa sit vniuersas. Quo gaudendum est amplius.

II. Hanc requirebat Salomon, Prou. 3. Nata 31. Mulierem Fortem quis inueniet? Quo ille mu-
teret gaudio subsiliisset, si hanc illi Natiuita- foru-
tem agitare festam nobiscum licuisset?
Dixisset. Inuenta est dragma; & mulier fortis.
Hæc est fortis Amazon, quæ conterit caput serpentis, & super draconem ac basi-
liscum ambulat. O fortis vel ab ipsa Natiuitate.

Tres Darii Satrapæ sapientes disce-
ptant super quæsito hoc. Ecquid fortis-
fimum? 3. Efd. 3. Zorobabel ait: Mulier. De-
us hic locutus fuerit: & de Deipara fortis-
fima omnium. Quæ enim, præter ipsam,
est alia? Hæc fortis contra Deum iratum
iram ipsi, telaque extorxit: naturam ob-
stupefecit; quod supra ipsam hæc esset v-
na ac prima, sic mundus nata; vt nec Eu-
mundus fuerit creata. Ipsa dæmones
confudit: quibus ius nullum in eam lice-
bat: Ipsa circumscripta infinitum; pepe-
rit Creatorem. Quibus quid fortius?
Quid ad gaudia efficacius?

III. Vrbs obseissa diu, pressaque fame
dira, si ex insperato nanciscatur com-
meatum; quanto id illi est gaudio? Or-
bis a portis quatuor Occidentis, Ori. Me-
rid. Sept. obseesus vndique fuit ab annis
quatermillenis, fameque ultima exau-
stus: ecce aduenit ei Nauis hæc Mariana,
portans panem de longe, Pro. 31. filium Dei.
Nam Ioan. 6. Hic est panis, qui de celo desen-
dit. Panis bis coctus, bis genitus. Quid ni-
gaudeamus de eius aduentu?

Hocque amplius, quod peregrinis
& vel-

& velut transfugis, ceu Iacobo, Gen. 28.
Scalique tarenis ad hoc in fuga solatii offeratur; vt visione
scala recreemur, in qua via sus deque
feruet.

Hæc modestis exulibus nobis est nata
Maria, scala cœli; qua Iesus descendit, &
Salus omnis cætera. Bene Damiane: Hodie
nata est Regina cœli, fenestra mundi, ianuapa-
radisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala
cœlestis: per quam supernus Rex humiliatus ad
imam descendit: & homo, qui prostratus iacebat,
ad superna exaltatus ascendit.

Noemo, Genes. 6. indolebat omnium
ex diluvio interitus: at visa ad paucorum
salutem arca parata, temperavit, deterxit
que dolorem. Quantum, quamque diu
omnis creatura ingeminit? inque luctu ac
squalore iacuit? Tot adeo vidit damnari
æternæ diluvio. Quo maius est gaudium,
ex apparente primum hodie Arca salu-
tis.

IV. Est illa quidem gaudij causa vna:
plures sunt, ac maiores cæteræ. Qualis
q. supra naturæ cursum sic nascitur non
pura solù, sicut Elias, sed & gratiis illustra-
ta tot; quot nec in protoplastis fuerat ea
experta natura. Inde Cantic. 4. Tot pul-
chritus amica mea, tot pulchritus, & macula non
est in te. Bis pulchritus tota, in Conceptione,
& Natiuitate.

Merito igitur miraris sponse: Cant. 7.
Quam pulchri sunt gressus tui filia Principis: id
est, Maria, ut omnes intelligunt: Gressus
primus Conceptionis, in naturam: alter
in lucem Natiuitatis. In vtraque offendimus omnes, sola tu graderis pulcre, in-
offenso pede.

P A R S V.

De meritis Natae.

I. Merita Natae notantur istis: De qua
natus est Iesus, qui vocatur Christus,
quasi dicat, ex uno hoc capite, cæteræ æ-
stimator. Nec enim amplior, ait D. Tho-

p. 4. q. 25. a. 4. haberi dignitas potest, aut
perfectior, quam Matris Dei.

2. Siverum, prou. 20. Filius sapiens gloria 1. Quia est
parentum: iam nemo gloriosior Deipara, Mater Iesu.
quod nemo ipsius Filio sapientior. Acce- 2. Sapien-
dit gloria Patris, quia it, Psal. 2. Filius meus tissim: Ma-
estu; ego hodie genui te. Idem quid ni & ma-
ter dicat?

3. Suam sibi finixerint Poetae, apud He- 3. Quia PA.
siodum, Pandoram, Deum Deorum o- dora est.
mnium donis ornatam, quod Deum
quendam genuisset. Nostram nos Dei-
param prædicamus, & adoramus, de qua
natus est Iesus, qui vocatur Christus. Quo,
quid supra?

Cum Deus Abraham ac Davidem 4. Res aliae
eximie honoratos vellet, promisit illi ^{est illi pra-}
Gen. 17. In seminete tuo benedicentur omnes gen-
ites. Huic Ps. 131. De fructu ventris tui ponam
super sedem tuam. Quo audito, ille se humi-
prostrauit, non inueniens grates sat di-
gnas. Si illi tantum promisso: quanto erit
honori Mariæ exhibitio? Illa enim est, de
qua natus est Iesus qui &c.

II. Exploratores duo: Num. 13. vt ter- Benedic tus
ræ benedicta laudem re exhiberent, nō fructus de
verbis solis; botrum in veste secum at- terratetur.
tulerunt, spectaculum benedictionis. Ita
hic Euangelista, benedictæ matris factu-
rus fidem, & specimen daturus, botrum
proponit, dicens: De qua natus est Iesus. Eia
ergo, iubilate Deo, magnificate diem
hunc, cuius cum ortu orta nobis bona
sunt omnia. In Baptizæ Natiuitate multi
gaudebunt: omnes in Mariæ.

Enimvero, 1. Hodie arbor vitæ no- Figura eō-
bis in Paradiso plantatur: Gen. 1. 2. Ar-
ca salutis absoluta, Gen. 6. in mare mundi
exponitur. 3. Thronus, 3. Reg. 10. ebur-
neus auro obrizo conuestitus perficitur
Salomoni. 4. Arca fœderis è lignis Se-
tim incorruptibilibus structa, inaurata
que legi recipiente, consecratetur. Exod.
25. 5. Hodie denique Turris Dauidi-
ca.

Qqqq

ca, Ex qua omnis armatura fortium dependet,
agnoscitur terror hostium, præsidium fi-
delium, Ecclesiæ propugnaculum.

PERORATIO.

Quare, Exod. 25. præceptum omnibus,
ut aurum, pilosque caprarum ad Ta-
bernaculum Deo parandum cōferrent:
ita nos ad laudes Deiparae natæ omnia,
quaæ possumus, conferamus, vel aurum
charitatis: aut pilos humilitatis.

IN F. EXALTATIONIS
S. Crucis.

Ego si exaltatus fuero à terra, omnia
traham ad me ipsum. Ioan. 12.

Gadium Goliad cæsi, 1. Reg. 21. Sacer-
dotes in Sanctuario iuxta Arcam Te-
lamenti suspenderunt, tropæum Daui-
dicæ fortitudinis, & victoriae admirandæ.
Quanto dignius lignum S. Crucis, in quo
mors, Sathanaque deuictus fuit, &c. tan-
to cum honore exaltatur?

Quare de eo nos

- I. Sacra Crucis Elogia.
- II. Ulteriora eiusdem encomia.
- III. Crucis exaltate causa.

PARS I.

Crucis encomia.

*Cruce gen-
tibus hono-
rata.*

I. Signum crucis tanto fuit in honore a-
spud cunetas Gentes, etiam ante, quā
pateretur Dominus, quodam, reor, in-
stinctu auctiore; vt sat nequeat enarrari.
1. Marsil. Fictus 1. de tripl. vita, ait, Arabes
Astrologi inter omnia hieroglyphica
nullum habuere sanctius ac religiosius
Cruce effigiatæ. **2.** Rufinus in Eccles. hist.
I. 2. c. 29. Signum Dominicæ Crucis, in illas,
quas dicunt ægyp. i. sacerdotales, literas ha-
bere Aegyptij dicuntur, velut vnum ex ceteris
literarum elementis: Cuius hanc dicunt esse in-
terpretationem: VITA VENTVRA. **3.** Addit
hisce Socrates hist. Eccl. L5. c. 17. Serapidis,

Deorum summi apud Aegyptios, templo
diruto, faxa reperta cum cruce incisa:
qua significabat idem quod VITA. Ea-
dem Pet. Crinitus l. 8. de honesta discip.

Erant hæc præfigia venturi honoris Ecclesiæ
cruci veræ vitæ. Nam Eph. 1. Benedictus *lui est* &
Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui gloria
gratificauit nos in dilectio Filio suo; in quo ba-
bemus redēptionem per sanguinem eius, & re-
missionem peccatorum.

Est omnino Crux in Ecclesia militante *Eft* vexil-
regium vexillum, sanguine initiatum *lum.*
Christi: ideoque est & terror gentium,
ac dæmonum, idolorum ruina, hæreti-
corum confusio, gloria fidelium & An-
gelorum. S. Hieronymus in c. 9. Ezech. si-
gna Thau super frontes virorum gementium
et que dolentium: ait insigne crucis id esse:
Cassianus hist. addit Thau Israelitis qua-
si vexillum extitisse: Vti Romanis aquila. *Thau.*
Isaias. c. 13. loco Christi ad discipulos ait:
Super montem caliginosum leuate signum, ex-
altate vocem, leuate manum. Id Apostoli ex-
plerunt prædicationibus & erectionibus,
exaltando Crucem.

II. Et merito: Quicquid enim in cruce *Meritis*
fecit Dominus, ac meruit, id omne tri-
buitur eidem. **1.** Hinc Aug. Crux de errori-
bus nos liberavit; sedentes in tenebris illumina-
uit, ac nos Deo coniunxit. Magnum hoc:
2. Maius illud: Sicut humanitas iuncta Fi-
lli Diuinitati omnia Attributa Dei parti-
cipauit: ita & S. Crucis ob coniunctionem
& peracta inibi mysteria. **3.** Ideo saluta-
tur O Crux ave Spes vñica. At spes ita, vt
eam colam; quem designat, adorem la-
tria, ipsam hyperdulia.

Innuit id Isa. 22. Figam illum paxillum in *Et in ea sit*
loco fidelis, & suspendent super eum omnia glo-
riam, vasorumque diuersa genera. Vasa expo-
nit Apostolus 2. Tim. 2. In magna domo non
solum sunt vasa aurea & arg. Sed & lignea &
stililia. id est, in Ecclesia sunt eximie, sunt
vulgariter boni.

Hæc